

Nr 226.

Av herr **Lindhagen**, om *industriens utbredning, storstädernas tillväxt och stadskulturens tillväxt i förhållande till mänsklig-hetsvärdena.*

I dessa nödtider får man finna sig i nödatgärder för att uppehålla be-folkningens liv för dagen. För någon omdaning av samhällsskicket gives då knappast något utrymme. Under vidhållande av illusionen av det nu-varande samhällsskickets återuppståndelse i sina ordinarie gångor få vi nöja oss med att småningom konfiskera det återstående kapital, på vilket denna samhällsordning vilar samt beskatta i övrigt våra degenererande utsväv-ningar (tobak, sprit, kaffe) i förhoppning, att dessa skola fortfara för att beskattningen skall slå i spann.

Denna tröstlösa av nödvändigheterna påkallade statskonst bör väl dock få upplysas av tröstegrunder, i form av samtida ansatser till en uppbyg-gande verksamhet. I några föregående motioner har jag i sådant syfte tillåtit mig erinra om stads- och industrikulturens ensidigheter och bol-lande företrädesvis med det lösa kapitalet, om dess främlingskap för jor-dens socialisering och nedblickande på jordbruket eller sålunda på de tre förnämligaste grundvalarna för allt mänskligt liv, dess fångenskap i lyck-ligaste fall av den konventionella pacifismen och obekantskap med världs-problemets grundfrågor.

En villig och helst intensiv uppmärksamhet bör samtidigt från det all-männas sida inriktas även på andra nydaningens och uppbyggandets nöd-vändigheter. En huvudpunkt, som behöver skarpt belysas, är maskiner-nas instormande över mänskligheten och deras skapelse av den industriella misären.

Vid 1920 års riksdag väcktes av mig i detta syfte en motion, tillkommen också under kristider. Den bifölls av riksdagen, dock utan resultat. Den synes mig vara lika aktuell nu som i den tiden. Motiveringen utmynnade i följande sammanfattning:

»Det synes mig således, som om denna ensidiga nitälskan i vetenskap och politik för *storstäder, industri, befolkningsökning och nationalekono-miska värden* borde omsider även i vår officiella statskonst bliva satt un-der debatt och ägnad någon betänksamhet, detta såväl vid högskolorna och ämbetsverken, som hos regering och riksdag och icke minst kommunerna. Vad som sålunda borde begrundas vore följande av dagspolitiken väsent-ligen försummade spörsmål nämligen angelägenheten att reglera

a) *förhållandet mellan landsbygden och städerna eller frågan*

1. om städernas, särskiltorstädernas tillväxt skall bero på slumpen och den enskilda företagsamheten eller

2. om för städernas, särskiltorstädernas, tillväxt bör sättas någon gräns, så att de ej överflygla folket, äventyra rasen genom sin onatur på många sätt samt hota en växande myckenhet människor med plötsliga utbrott av livsmedelsbrist, farsoter, trångboddhet, dyrtid och arbetslöshet;

b) förhållandet mellan jordbruk och industri eller frågan

1. om den ena eller andra näringens dominerande skall få bero av slummen och den enskilda företagsamheten allenast eller

2. om för industrien bör sättas någon gräns, så att den ej överflyglar folket, berövar det möjligheterna till ett naturenligt levnadssätt och skapar existenser, som ständigt hotas av konjunkturer.

c) förhållandet mellan befolkningens tillväxt och landets resurser eller frågan

1. huruvida och till vilken gräns landet kan tillbörligt sörja för en växande befolknings behov av föda, kläder, bostad, värme, ljus samt

2. särskilt huru tillgång till jordbruk med byggnadsvirke, bränsle och ljus skall kunna tillförsäkras de nya barnskaror, som utgå ur jordbrukarhemmen, och även andra;

d) förhållandet mellan de nationalekonomiska värdena och mänsklig-hetsvärdena eller frågan

1. om den materiella nyttan, uttryckt i pengar efter marknadspris, är den viktigaste faktorn i den sociala frågan, som tidens statskonst merendels lär, eller

2. om personlighetens inre utveckling, uttryckt i andliga förmögenheter, som ej äro till salu, också äro värden att beakta vid de sociala spörsmålens begrundande.

I anledning av motionen begärde riksdagen enligt båda kamrarnas beslut, att regeringen täcktes överväga, hos vederbörande ställa under debatt samt eventuellt framkomma med förslag i den alltmera brännande frågan om storstädernas tillväxt och industriens utbredning och i vad mån samhället kan och bör ingripa reglerande, så att nämnda tidströmningar ej överflygla folket, åsidosätta landsbygden och jordbruket samt skapa oöverbinnerliga missförhållanden.

Riksdagsskrivelsen av år 1920 blev samma år remitterad till socialstyrelsen. Detta ämbetsverk avgav sitt yttrande den 19 december 1925, var-efter regeringen den 26 september 1926 fann skrivelsen ej föranleda någon åtgärd. Riksdagens tanke är dock icke minst nu lika ung och aktuell. Men den sover sin törnrosasömn, omspunnen av livets många förhinder.

Det hemställes således,

att riksdagen ville — med huvudsakligt upprepande av sin förenämnda skrivelse av år 1920 — hemställa, att regeringen täcktes överväga, hos vederbörande ställa under debatt, samt eventuellt framkomma med förslag i den brännande frågan om industriens utbredning, storstädernas tillväxt och stadskulturens hege-
moni över huvud taget samt i vad mån samhället bör och kan ingripa reglerande, så att nämnda tidströmningar ej överflygla folket, åsidosätta landsbygden, jordbruket och mänsklighetsvärdena samt skapa oöverbinnerliga missförhållanden.

Stockholm den 31 januari 1933.

Carl Lindhagen.